

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه
معاونت آموزشی

کدهای اخلاق در آموزش مجازی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
کمیته اخلاق در آموزش مجازی

۱۳۹۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	اسامی پدیدآورندگان به ترتیب حروف الفبا:.....
۲	تقدیر و تشکر.....
۳	مقدمه.....
۴	۱. کدهای اخلاقی اساتید در آموزش مجازی.....
۶	۲. کدهای اخلاقی تولید محتوای الکترونیک در آموزش مجازی.....
۷	۳. کدهای اخلاقی دانشجویان.....
۸	۴. کدهای اخلاقی آزمون الکترونیک.....
۹	الف - اساتید.....
۹	ب - دانشجویان.....
۱۱	منابع:.....

اسامی پدید آورندگان به ترتیب حروف الفبا:

۱. دکتر علی الماسی - دکترای تخصصی مهندسی بهداشت محیط
۲. دکتر بابک ایزدی - دکترای تخصصی آسیب شناسی
۳. دکتر میترا بنیانی - متخصص بیماریهای داخلی
۴. دکتر علی اکبر پرویزی فرد - دکترای تخصصی روانشناسی بالینی
۵. دکتر محمد رسول خزاعی - دکترای تخصصی زیست پزشکی
۶. دکتر فرهاد سالاری - دکترای تخصصی ایمنولوژی
۷. دکتر علی سروش - متخصص پزشکی ورزشی و اصلاح سبک زندگی
۸. دکتر کیوان سلطانی - متخصص پزشک خانواده
۹. دکتر محمد حسین فرزایی - دکترای تخصصی داروسازی سنتی
۱۰. دکتر علی اکبر فروغی - دکترای تخصصی روانشناسی بالینی

تقدیر و تشکر

سپاس فراوان از کلیه دانشکده ها و کمیته پژوهش در آموزش دانشکده پزشکی که با پیشنهادات ارزنده خود در تدوین این راهنما مشارکت داشته اند.

باسمه تعالی

مقدمه

امتیاز آدمی بر دیگر موجودات زنده تعقل آراسته به علم و ممتاز به عمل به آن است. این خصیصه بی‌بدیل مصدر صدور بیان و رفتار مسئولانه اوست. شاید اشرافیت انسان بر دیگر مخلوقات همین ویژگی‌ها باشد که عصاره این موارد مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی او در قبال آن است. آموزش و یادگیری ناشی از تعامل بین معلم و متعلم، فرایندی است که با انتقال و دریافت آگاهی شروع شده و با ایجاد انگیزه در فراگیر ادامه یافته که تکمله و پایان آن تغییر رفتار منظور و مطلوب است. روش آموزش در فضای مجازی علیرغم سهولت ظاهری آن، مسائل قابل توجهی از نظر فناوری و طی طریق آموزش و یادگیری دارد که یکی از جنبه‌های حائز اهمیت آن توجه به رعایت نکات اخلاقی از سوی استاد و دانشجو هست.

موضوع اخلاق در ابعاد نظری و عملی آن اساس و شالوده یک برنامه ایده آل آموزشی است؛ بنابراین آموزش‌دهنده و آموزش‌گیرنده نیاز به کسب دانش، بینش و رفتار مبتنی بر حسن خلق دارند. اگرچه در این مقدمه مجال تبیین ضرورت و اهمیت اخلاق در آموزش نیست، بسنده می‌شود به آدرس کتاب «مُنِيَةُ الْمُرِيدِ فِي أَدَبِ الْمُفِيدِ وَ الْمُسْتَفِيدِ» تألیف شهید ثانی و ترجمه آن با عنوان تعلیم و تعلم در اسلام که در آن کدهای اخلاقی در شأن استاد و دانشجو به‌وضوح آمده است. علاوه بر این در فضای مجازی موضوع آشنایی با فن‌آوری مورد استفاده و ارسال و دریافت موضوع آموزشی مبتنی بر این فناوری نیز تأکید می‌گردد.

به‌وضوح پیداست، هیچ صاحب‌منصب و کارگزاری نیست که بی‌نیاز از یک نظام اخلاقی باشد؛ اما چنین امری در حرف خدمت‌مداری چون آموزش رسمی و غیررسمی و انجام این مهم در فضای مجازی نمودی دوچندان دارد. باین‌حال، کمبود برنامه‌های آموزشی در زمینه آموزش اخلاق حرفه‌ای و عدم وجود کدهای راهنما و بستر ساز به مجریان و مبتدیان آموزش در فضا و روش مجاز محسوس است. از دیدگاه این نوشتار، تدوین اخلاق حرفه‌ای فراتر از نوشتن دستوری مجموعه‌ای از بایدها و نبایدهاست. هر بایدونبایدی که مبنای فلسفی مستدل نداشته باشد، در حد دستوری فرمایشی باقی خواهد ماند. بر این اساس، جمعی از علاقه‌مندان متولی برنامه‌های آموزش مجازی همگام با تعدادی از متولیان اخلاق حرفه‌ای، موضوع اخلاق در آموزش مجازی برای هر دو قطب آموزش‌دهنده و آموزش‌گیرنده را به‌عنوان سنگ بنایی برای تدوین و نیز آموزش اخلاق حرفه‌ای در این حیطه از برنامه‌ریزی آموزشی پیشنهاد داده است.

این مقدمه فتح بابی برای حضور و ورود اساتید و دانشجویان در توجه و تمرکز الزام‌آور رعایت اخلاق در فرایند آموزش و یادگیری در فضای مجازی است. جمعی از اساتید تدوین کدهای اخلاق در آموزش مجازی را مورد توجه قرار داد و سعی در خلق و تدوین کدهایی در مضامین تعامل و رفتار خلاق اخلاق مدار نموده‌اند. انتظار می‌رود هر دو گروه با امکان نظر به اهمیت نکات اخلاقی که زیرساخت مسئولیت‌پذیری اجتماعی است، توجه و تعاملی مثبت در مراعات این کدها نمایند.

۱. کدهای اخلاقی اساتید در آموزش مجازی

هر مجموعه سازمانی دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار حرفه‌ای خود است که اخلاق حرفه‌ای نام دارد. آموزش عالی نیز نظامی حرفه‌ای است و اساتید دانشگاه‌ها به‌عنوان افرادی که مسئولیت تعلیم و تربیت دانشجویان را بر عهده دارند باید از اصول اخلاق حرفه‌ای معلمی در امر آموزش مجازی آگاهی داشته و به آن پای بند باشند. رعایت اخلاق آموزش مجازی تضمین‌کننده سلامت فرایند یاددهی- یادگیری در دانشگاه بوده و موجب افزایش تعهد پاسخگویی مدرسان نسبت به نیازهای دانشجویان می‌شود (۱). رسالت آموزش به‌طور کلی ترویج اخلاق است اما جریان آزاد ارتباطات در آموزش مجازی و بروز رفتارهای غیراخلاقی در آن نیاز مبرم اساتید به رعایت کدهای اخلاق آموزش مجازی را بیش‌ازپیش الزامی می‌سازد. اخلاق آموزش مجازی از حوزه‌های اخلاق حرفه‌ای است. اولین و مهم‌ترین وظیفه اخلاق حرفه‌ای، رشد و توسعه قوانینی مبتنی بر اخلاق در شغل موردنظر است. توسعه کاربردهای آموزش در فضای مجازی، چالش‌های اخلاقی جدیدی درباره فناوری اطلاعات را افزایش داده است (۲). معیارهای اخلاق آموزش مجازی یکی از جدیدترین مباحث در اکثر دانشگاه‌های جهان به‌منظور مراعات اصول اخلاقی در محیط‌های آموزش مجازی است (۳). بر اساس مبانی اخلاق حرفه‌ای معلمی، یک استاد در دو بعد باید خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی بداند؛ اول، به جهت جایگاه تأثیرگذاری که بر افکار و رفتار فراگیران دارد، باید خود را آراسته به فضایل اخلاقی نماید و بداند مؤثرترین روش در انتقال ارزش‌های اخلاقی مثبت، آشکار شدن آن‌ها در رفتار واقعی مدرس است. دوم، به جهت وظیفه‌ای که در قبال برآوردن نیازهای آموزشی دانشجویان دارد، باید با رعایت حداکثری اصول اخلاقی در انجام وظایف حرفه‌ای، مسؤلیت‌های آموزشی خود را به بهترین نحو به انجام رساند. همه این توضیحات و شواهد بر این مسئله تأکید دارند که چون یکی از وظایف حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی، انتقال ارزش‌های مثبت به دانشجویان و تلاش در جهت درونی کردن ارزش‌های انسانی در آن‌هاست ضروری است اساتید توجه بیشتری به جنبه‌های اخلاق فردی و رفتاری خود داشته و بدانند که اخلاق و رفتار آن‌ها نقش مهمی در تربیت اخلاقی دانشجویان دارد (۴،۵). با توجه به موارد پیش گفت، کمیته اخلاق در آموزش دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کدهای اخلاقی مربوط به اساتید را در دو بخش وظایف آموزشی و نقش تربیتی آنان در فضای آموزش مجازی به شرح زیر تدوین نموده است. امید است که اساتید بیش از پیش در جهت رعایت حداکثری این اصول اخلاقی کوشا و پیشرو باشند.

➤ یک مدرس مقتضی است موارد ذیل را مدنظر داشته باشد:

۱. متعهد به حفظ اسرار آموزشی دانشجویان در فضای مجازی و حریم خصوصی آن‌ها باشد و اطلاعات دانشجویان را صرفاً در مواقع قانونی اعلام کند.
۲. متعهد به رعایت اصول حرفه‌ای مانند مسئولیت‌پذیری، رعایت قوانین و مقررات آموزشی در مورد خود و دانشجویان باشد.

۳. حقوق‌گیرندگان خدمت مانند ارائه خدمات مطلوب، احترام و عدالت را رعایت کند.
۴. متعهد به ارتقاء دانش و مهارت‌های حرفه‌ای و معنوی خود باشد.
۵. اصول ارتباط مؤثر فردی و سازمانی را فراگیرد.
۶. اصول اخلاقی در حیطه آموزش و پژوهش را بداند و رعایت کند.
۷. از حداکثر دانش خود در آموزش به دانشجویان و همکاران و جامعه استفاده کند و از آموزش مطالبی که خود بر آن مسلط نیست بپرهیزد.
۸. دانشجویان واجد صلاحیت از نظر علمی و اخلاقی را برای کمک به همکلاسی‌ها تشویق و ترغیب کند.
۹. به سؤالات دانشجویان در سامانه محترمانه و به موقع پاسخ دهد و بهترین راهکار را برای تفهیم مطالب برگزیند.
۱۰. روحیه انتقادپذیری داشته باشد و اشکالات احتمالی را بپذیرد.
۱۱. علاوه بر منابع اصلی از تحمیل هزینه‌های اضافی مانند خرید کتب و نرم افزارهای متعدد برای آموزش خودداری نماید.
۱۲. در ارائه آموزش و پاسخ‌گویی به سؤالات دانشجویان عدالت را رعایت کند و مواردی همچون قومیت، سن، جنس، مذهب و ملیت موجب تبعیض بین آن‌ها نگردد.
۱۳. در محتوای الکترونیک علاوه بر آموزش مطالب علمی اصول اخلاقی را نیز مدنظر داشته باشد.
۱۴. شاداب، بانشاط و پرانرژی تدریس نماید.
۱۵. منابع را متناسب با تعداد واحد، رشته و مقطع تحصیلی دانشجویان معرفی کند.
۱۶. محیطی سرشار از امنیت عاطفی و فکری برای دانشجویان ایجاد کند و از استرس و تنش بپرهیزد.
۱۷. با استفاده از ارزیابی‌های مناسب در جهت دستیابی به اهداف آموزشی اطمینان حاصل کند.
۱۸. معیارهای حقوقی و اخلاقی مانند رعایت معیارهای اجتماعی- فرهنگی، پرهیز از ارائه مطالب کذب، پرهیز از توهین و افترا را مراعات کند.
۱۹. از تصمیمات و اقداماتی که تأثیر مثبتی بر آموزش و یادگیری، رهبری آموزشی و خدمات دانشجویی دارند، تبعیت نماید.
۲۰. با دانشجویان به شیوه‌ای روشن، محترمانه و بر اساس قوانین حاکم بر دانشگاه و جامعه تعامل کند.
۲۱. ظاهر و پوشش متعارف را رعایت نماید.
۲۲. لزوم رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای در فضای مجازی (نظیر نحوه بحث در تالار گفتگو، مصادیق بی‌نزاکتی، نحوه برخورد با اساتید، حضور منظم و به‌موقع در کلاس آنلاین، نحوه تماس با مربی و استاد، پرهیز از تقلب و رونویسی) را به روشنی به دانشجویان اطلاع رسانی کند.

۲۳. جهت برقراری ارتباط مؤثر و مستمر با نماینده دانشجویان جهت پیشبرد برنامه‌های آموزشی در ساعات اداری، زمان مناسب اختصاص دهد.

۲۴. با توجه به مجازی بودن آموزش، شایسته است مدرس بر برنامه‌های تولید محتوای مناسب و جذاب تسلط کافی داشته باشد.

۲۵. در طول ترم ارزیابی و بازخورد مستمری از فعالیتهای دانشجوی (تکلیف، میان‌ترم، پروژه و...) داشته باشد.

۲. کدهای اخلاقی تولید محتوای الکترونیک در آموزش مجازی

دنیای جدید آموزش فضای مجازی، شیوه تفکر جدیدی را طلب می‌نماید. ماهیت اجزای کلیدی برای تکمیل پیاده‌سازی یک نظام آموزشی از راه دور یا مجازی بیانگر آن است که مؤسسات تعیین کنند یک فرآیند چگونه طراحی، ارائه و پشتیبانی خواهد شد (۶). و فرآیند آموزشی نیاز به بازخورد مناسب از سوی استاد، دانشجو و جامعه دارد (۲).

از مهم‌ترین مباحث در آموزش الکترونیک، توجه به کیفیت و ساختار محتوای آموزشی است و در واقع به‌عنوان یکی از چالش‌های پیش رو، در مراکز ارائه‌دهنده آموزش الکترونیک مطرح است. بدیهی است که تولید محتوا اگر بر پایه استاندارد صورت گیرد، برای ارائه در دستگاه‌های آموزشی مبتنی بر استاندارد، کمترین مشکلات اجرایی را در بر خواهد داشت، اما توجه به این نکته نیز ضروری است که همراه با رعایت استانداردهای کلی، لازم است که اساتید در طراحی و تولید محتوای دروس خود تبحر و توانمندی فنی لازم را نیز داشته باشند تا در کارشان خللی وارد نشود (۷).

درنهایت، ضمن تأکید مجدد بر ضرورت آشناسازی تمامی اساتید دانشگاه با مبانی و اصول آموزش مجازی به‌عنوان یک دانش و مهارت، تأکید می‌گردد که کلید موفقیت در امر آموزش الکترونیک، توجه جدی به کیفیت محتوای آموزش و قابلیت استفاده مجدد از محتوای طراحی‌شده مبتنی بر استاندارد است و بسیار ضروری است که در نظام آموزشی به این مهم بادیید کاملاً علمی و تخصصی نگریسته شود. با توجه به موارد پیش گفت، کمیته اخلاق در آموزش مجازی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه به‌منظور افزایش کیفیت و کمیت محتوای آموزشی کدهایی به شرح زیر تدوین کرده است. امید است اساتید گرامی بیش‌ازپیش نسبت به این امر اخلاقی توجه نمایند

➤ محتوای آموزشی الکترونیک باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱. در ابتدای هر جلسه در مورد اهداف آموزشی آن جلسه توضیح دهد.
۲. محتوای الکترونیک زیبایی و جذابیت بصری داشته باشد.
۳. محتوای الکترونیک بایستی معتبر، عاری از خطا و بر اساس کوریکولوم آموزشی، طرح درس، منابع معتبر و به‌روز و مبتنی بر اهداف آموزشی باشد.

۴. محتوای الکترونیک توسط استاد تهیه شود، در غیر این صورت با حفظ مالکیت فکری و معنوی تولید کننده ارائه گردد.
۵. در تولید محتوا از سیاست‌های کشوری استفاده از فناوری و ارتباطات مجازی تبعیت شود.
۶. در محتوای الکترونیک لازم است مشخصات کامل گردآورندگان شامل نام و نام خانوادگی، تحصیلات ذکر گردد.
۷. در محتوای الکترونیک باید از کلیه افرادی که در تهیه آن مشارکت داشته‌اند تشکر و قدردانی به عمل آید.
۸. مسئولیت رعایت حق مالکیت معنوی و اصول تعهد حرفه‌ای به عهده پدیدآورندگان و ارائه دهندگان محتوای الکترونیک است.
۹. حق مالکیت معنوی محتوای الکترونیک برای پدیدآورنده آن و دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه محفوظ است و استفاده از آن توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی و سازمان‌های دیگر، منوط به کسب اجازه از پدیدآورندگان است.
۱۰. پدیدآورندگان محتوای الکترونیک باید مسئولیت بخش مرتبط با خود را در زمینه‌های زیر بپذیرند:
 الف) صحت مطالب مندرج در محتوا
 ب) پایبندی به راهنماهای اخلاقی عمومی و اختصاصی کشور
 ج) اظهار عدم وجود تعارض منافع احتمالی در محتوا
 ۱۱. استفاده از عکس یا فیلم افراد باید به گونه‌ای باشد که منجر به شناسایی فرد نشود، پوشاندن چشم‌ها به تنهایی کفایت نمی‌کند مگر آنکه رضایت آگاهانه کتبی از فرد اخذ شده باشد.
 ۱۱-۱ پدیدآورنده محتوا موظف است این افراد را از تمامی اطلاعاتی که می‌تواند در تصمیم‌گیری آن‌ها مؤثر باشد، به نحو مناسبی آگاه سازد.

۳. کدهای اخلاقی دانشجویان

دانشجویان از مهم‌ترین مجموعه‌های انسانی در هر جامعه‌اند. گرچه مهم‌ترین وظیفه مراکز دانشگاهی، آموزش علم و دانش و مهارت حرفه‌ای است، اما انتقال و ترویج ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی، شکوفا کردن توانایی‌های فردی و اجتماعی و کمک به رشد شخصیتی، عاطفی، رفتاری و فکری را می‌توان از دیگر وظایف مهم در مراکز دانشگاهی برشمرد. آموزش و یادگیری و الگوی متناسب با تطور تاریخی و سیر بستر زمانی دستخوش تغییرات و تحولات بوده است. بر اساس مطالعه ادبیات موجود، اخلاق دانشجویی را می‌توان از سه بعد اخلاق آموزشی، پژوهشی و فردی- اجتماعی بررسی کرد. از ابتدای شیوع بیماری کووید-۱۹، فضای آموزش عالی کشور به شدت تحت تأثیر قرار گرفت و دانشجویان و اساتید را با شرایط جدیدی روبرو کرده است. همه‌گیری کووید-۱۹ دانشجویان کشور را بیش‌ازپیش با مقوله «آموزش آنلاین» آشنا کرد، موضوعی که تا پیش از شیوع کرونا

به صورت جدی مورد توجه دانشجویان و حتی مسئولان دانشگاه‌ها و متصدیان آموزش عالی قرار نگرفته بود. این شیوه نوین آموزشی مزایا و معایبی به همراه داشته است. امروزه رعایت اصول اخلاق در همه زمینه‌های زندگی جایگاه مهمی دارد. آموزش نیز فرایند اساسی زندگی بشر است؛ بنابراین، در آموزش و پرورش اخلاق نقش بسیار مهم و مؤثری دارد. ملاحظات و تعهدات اخلاقی در حوزه آموزش مجازی توسط اساتید محترم و دانشجویان گرامی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از آنجاکه رعایت اخلاق از سوی دانشجویان گرامی مستلزم شناخت و آگاهی آنان از مصادیق رفتار اخلاقی و غیر اخلاقی در حوزه آموزش مجازی است بنابراین داشتن چارچوب اخلاقی مدون و نیز آشنایی با کدهای اخلاق آموزش مجازی به دانشجویان این امکان را می‌دهد تا نسبت به پی آمدهای رفتار خود بیش از پیش آگاهی و حساسیت اخلاقی داشته باشند. با توجه به موارد پیش گفت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه کدهای اخلاقی آموزش مجازی حاضر را به منظور ارائه بیان روشنی از انتظارات دانشگاه از دانشجویان در رابطه با مسائل آموزش مجازی و رفتارهای شخصی آنان به شرح زیر تدوین کرده است. امید است که دانشجویان گرامی بیش از پیش در رعایت حداکثری این اصول اخلاقی بکوشند.

➤ دانشجویان شایسته است در آموزش مجازی، موارد ذیل را مراعات نماید:

۱. اخلاق و شئونات دانشگاهی، اجتماعی و فرهنگی را در زمان جلسات مجازی رعایت کند.
۲. در خصوص حضور در کلاس مجازی، انجام تکالیف و مطالعه مطالب ارائه شده مدیریت زمان مناسبی داشته باشد.
۳. در حیطه آموزش الکترونیک به خود و دیگران احترام گذاشته، تعامل سازنده داشته باشد و حریم شخصی اساتید و دانشجویان را مراعات نماید.
۴. در صورتی که دانشجوی قصد دارد مطالب ارائه شده در جلسه آنلاین را با دیگران به اشتراک گذارد موظف است تصمیم خود را در این خصوص از قبل با استاد در میان گذاشته و در صورت موافقت وی اقدام به این عمل نماید.
۵. در انجام تکالیف و پاسخگویی به آزمون‌ها، صادقانه عمل کند و تکالیفی را که حاصل تلاش خود است ارائه نماید.
۶. از سامانه دانشگاهی برای ارسال محتواهای غیردرسی به سایرین استفاده نکند.
۷. حق مالکیت معنوی محتوای الکترونیک را برای پدیدآورندگان و ارائه‌دهندگان آن رعایت کند.
۸. در بحث‌ها و فعالیت‌های گروهی و کلاسی مشارکت فعال داشته باشد.
۹. در روند کلاس آموزشی در فضای مجازی، آزمون‌ها و موارد مرتبط خللی ایجاد نکند.
۱۰. شایسته است بازخورد مناسب در خصوص مطالب ارائه شده به استاد داشته باشد.

۴. کدهای اخلاقی آزمون الکترونیک

اکنون قریب به دو دهه است که آموزش مجازی و آزمون‌های برخط، در سطح بین‌المللی در حال اجراء است و حرکت جامعه علمی به سمت برگزاری آموزش مجازی آغاز شده است. اگرچه استفاده از این نوع آموزش نیازمند بسترسازی مناسب و تهیه فناوری موردنیاز است، شروع همه‌گیری کووید-۱۹، شیب تند اجرایی در برگزاری این آزمون‌ها حتی در کشورهای در حال توسعه را ناگزیر ساخته است. آنچه در حال حاضر مورد بحث و نگرانی جامعه دانشگاهی است، اعتبار بخشیدن به نتایج این نوع از ارزیابی‌ها، به‌عنوان ابزار سنجش برونداد فرایندهای آموزشی در حوزه نظام آموزش عالی کشور است. با توجه به حساسیت آزمون‌های برخط نسبت به آزمون‌های حضوری، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه کدهای اخلاقی مربوط به آزمون‌های برخط را به‌منظور آگاهی اساتید و دانشجویان به شرح زیر تدوین نموده است. امید است اساتید و دانشجویان گرامی به‌منظور رعایت حداکثری اصول اخلاقی مربوطه و نیز تلاش در جهت ارتقاء کمی و کیفی این آزمون‌ها بیش‌ازپیش حساسیت اخلاقی از خود نشان دهند.

الف- اساتید:

۱. سؤالات آزمون‌ها بایستی عادلانه و بر پایه اهداف آن واحد درسی و همسو با مطالب تدریس شده و مطابق با محتوا و منابع اعلام شده طراحی و تدوین گردد.
۲. سؤالات باید واضح بوده و نیاز به توضیح اضافی در هنگام بارگذاری آزمون توسط استاد نداشته باشد.
۳. سؤالات باید به نوعی طراحی شود که تفاوت سطح علمی دانشجویان را مشخص نماید.
۴. به هر سوال زمان مناسبی جهت پاسخ دهی اختصاص داده شود.
۵. تعداد سؤالات و بارم‌بندی سؤالات متناسب با واحد درسی و کوریکولوم آموزشی باشد.
۶. منبع سؤالات طراحی شده باید محتوای الکترونیک ارایه شده باشد.
۷. بارم‌بندی هر فصل باید بر اساس مقدار و اهمیت هر مبحث مطابق سرفصل و برنامه‌های آموزشی باشد و قبلاً به اطلاع دانشجویان رسانده شود
۸. دانشجو باید از سهم‌بندی اساتید در دروسی که به‌طور مشترک توسط چند استاد تدریس می‌شود در اولین جلسه آگاه شود.
۹. شایسته است اساتید مقررات برگزاری آزمون‌ها را به دانشجویان اطلاع‌رسانی نمایند و اطمینان داشته باشند، در صورت اختلال در حین برگزاری آزمون، دانشجو از حقوق خود آگاه است.

ب- دانشجویان:

- ۱- دانشجو لازم است محرمانگی محتوای آموزشی مانند سؤالات آزمون یا پاسخ آن‌ها را در فضاهای مجازی مراعات نماید.
- ۲- دانشجو شخصاً پاسخگوی سؤالات آزمون‌ها و ارزشیابی‌ها باشد.
- ۳- از تمارض و تجاهل به مقررات و مشکلات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری جهت عدم شرکت در امتحان و درخواست آزمون مجدد پرهیز کند.

منابع:

۱. نعمتی، محمد علی، محسنی، هدی سادات، اخلاق در آموزش عالی: مولفه‌ها، الزامات و راهبردها، تهران: نشر پژوهشکده تحقیقات استراتژیک؛ ص ۲۶-۲۸، ۱۶، ۱۴، ۱۳۸۹
2. Melissa R (2007). Ethics and Distance Education. Strategies for Minimizing Academic Dishonesty in online Assessment. Capella university. Available at: Ethics and Distance Education. Accessed:
۳. آموزش مجازی. جمعی از مهندسان و کارشناسان معاونت بهره‌برداری فنی سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران. انتشارات سروش. تهران
۴. جمعی از مؤلفان. کتاب درسی دانشگاهی (۲)، فناوری اطلاعات و ارتباطات. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). ۱۳۸۵
۵. رایت توماس. تکنولوژی برای سده بیست و یکم. هراندز کارلوس. مایر راشمی. یادگیری برای هزاره نونین، چالش‌های آموزش در قرن بیست و یکم. وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح. موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاع.
۶. افشین صرافی نژاد و همکاران، تولید محتوای استاندارد در آموزش مجازی، یک نیاز ضروری، کرمان: گامهای توسعه در آموزش پزشکی، مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی ص ۱۵۲-۱۵۴، دوره پنجم: شماره دوم، ۱۳۸۷
7. Howard C, Schenk K, Discenza R. Distance learning and University effectiveness: changing educational paradigms for online learning. London: Information Science Publishing; 2004:119-120
۸. شیخ زین الدین عاملی شهید ثانی، منیة المرید فی آداب المفید و المستفید، المكتبة العلمیة الاسلامیة، تهران، ۱۳۷۱
۹. سید محمدباقر حجتی، آداب تعلیم و تعلم در اسلام، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶
۱۰. علی پور احمد، شالباف عذرا، اخلاق آموزش مجازی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سوم، شماره های ۱ و ۲، ۱۳۸۷
۱۱. پورنقدی. تأملی بر اخلاق در آموزش مجازی و یادگیری الکترونیکی. فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی سمنان ۱۱۲-۹۳، ۲(۴)، ۹۳- (۲۰۱۲).
۱۲. معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، نظامنامه اخلاق در آموزش، برگرفته از وبسایت معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری <https://edu.msrt.ir/fa>
۱۳. کدهای اخلاقی محتوای الکترونیکی در آموزش مجازی برگرفته از وبسایت دانشگاه علوم پزشکی مجازی، https://vums.ac.ir/?page_id=15806
۱۴. معصومه نصیری، شهروند هوشمند (جلد هفتم: اخلاق در فضای مجازی)، انتشارات پشتیبان، ۱۳۶۰
۱۵. ملاحظت نیک روان مفرد. کدهای اخلاقی در آموزش آنلاین. مجله تاریخ پزشکی، ۳(۸)، ۹۳-۱۱۸.
16. Howard C, Schenk K, Discenza R. Distance learning and University effectiveness: changing educational paradigms for online learning. London: Information Science Publishing; 2004:119-120
17. A review on the standards of electronic learning and education. Advanced information and Communication Technology Center Sharif University of Technology, 2002.
18. Farahani, M. F. (2012). Ethics principles in distance education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 890-894.
19. Almseidein, T., & Mahasneh, O. (2020). Awareness of ethical issues when using an e-learning system. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 11(1), 128-131.

20. Toprak, E., Ozkanal, B., Kaya, S., & Aydin, S. (2007). What do learners and instructors of online learning environments think about ethics in e-learning?: A case study from Anadolu University. In *European Association of Distance Teaching Universities Conference*.
21. Al-Shehri, M. (2017). Code of Ethics of Teaching-Learning for an e-Learning System. *International Journal of Computer Applications*, 166(5), 16-20.
22. Traina, M., Doctor, D., Bean, E., & Wooldridge, V. (2005, October). Student code of conduct in the online classroom: A consideration of zero tolerance policies. In *E-Learn: World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education* (pp. 1855-1863). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
23. *online learning: STUDENT CODE of CONDUCT St Joseph's College*, https://www.sjc.vic.edu.au/_literature_254003/Appendix_08_-_SJC_Online_Learning_-_Student_Code_of_Conduct